

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра філософії гуманітарних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
з навчально-виховної роботи
Інституту журналістики
Віталій КОРНЄЄВ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи
філософського факультету
Дмитро НЕЛПА

«__» _____ 2021 р.

«__» _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітня програма

02 «Культура і мистецтво»
021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»
Сценарна майстерність, режисура кіно та телебачення
Кіно-, телеоператорство
Звукорежисура
Ведучі програм телебачення
перший (бакалаврський)
обов'язкова

освітній рівень
вид дисципліни

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Колотило Володимир Володимирович, к.ф.н., доцент кафедри філософії
гуманітарних наук

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробники: *Колотило Володимир Володимирович, к.ф.н., доцент кафедри філософії гуманітарних наук*

Затверджено

В.о. зав. кафедри філософії гуманітарних наук

_____Федір ВЛАСЕНКО

Протокол № __ від «__» _____ 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол № __ від «__» _____ 2021 року

Голова науково-методичної комісії _____Ірина МАСЛІКОВА

Схвалено науково-методичною комісією Інституту журналістики

Протокол № __ від «__» _____ 2021 року

Голова науково-методичної комісії _____Анастасія ВОЛОБУЄВА

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування системи базових знань, вмінь і навичок філософського мислення для розв’язання складних спеціалізованих завдань та практичних проблем у галузі міжнародних відносин. Утвердження інтегративної і пошукової ролі філософії як основи і системи обґрунтування особистісного і фахового знання і розуміння.

2. Вимоги до опанування навчальної дисципліни:

До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та характеристики історико-культурного процесу; володіти основними фактологічними знаннями гуманітарного і суспільствознавчого характеру.

Вміти збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ суспільства, суспільних процесів та подій; застосовувати основні поняття в аналізі соціальних, політичних, економічних, правових явищ та процесів; виявляти сучасні особливості співіснування людських спільнот і суспільств в умовах глобалізації; планувати і оцінювати власну роботу; застосовувати інтерактивні і мультимедійні засоби.

Володіти навичками роботи з гуманітарними текстами; продукування складних усних і письмових повідомлень; взаємодії і співробітництва у навчанні у ситуаціях пошукового характеру.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «*Філософія*» належить до переліку обов’язкових дисциплін ЗВО. Навчальна дисципліна знайомить студентів із філософською думкою, у її історичному розвитку і наявному стані та в системно-теоретичному вигляді, як з фундаментальним способом культурної рефлексії та осягнення засад буття, пізнання і людської діяльності, забезпечення автономії розуму, відкриття можливостей мислення та інтелектуального пошуку, самовизначення людини.

4. Завдання (навчальні цілі) – системне опанування базових основ філософії (обізнаність здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в існуючих у розвитку філософської думки традиціях, вченнях, методологіях, основних філософських проблемах та класичних й неklasичних підходах до їх осмислення); набуття навичок, що формують вправність мислення, розвиненість рефлексії, здатність до інтелектуальної комунікації, мовно-текстологічну здатність та особисту ціннісно-вольову налаштованість.

Дисципліна спрямована на формування таких програмних компетентностей:

ЗК-6. Знання другої мови.

ЗК-11. Міжособистісні навички та вміння.

ЗК-16. Здатність реалізувати свої права та обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ФК-9. Здатність формувати задум майбутнього екранного твору, розвивати і збагачувати його разом з іншими учасниками творчого процесу.

ФК-12. Здатність організовувати та проводити на належному художньому рівні різного виду монтаж з різним ступенем трансформації вихідного матеріалу.

ФК-16. Базові знання методів і прийомів сучасного менеджменту в галузі аудіовізуального мистецтва, базові навички фінансового та адміністративного забезпечення кіно-, телевиробництва.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати і розуміти:			
1.1	інтелектуальне й соціокультурне призначення філософії, її пізнавальні та культурутворюючі можливості, історичну роль;	лекція, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, іспит	5
1.2	змістовні відмінності філософії від інших форм мислення;	семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, іспит	5
1.3	структуру філософського знання, розмаїття та особливості філософських дисциплін, їх ролі в обґрунтуванні та розвитку людського мислення, пізнання світу, культури та суспільства;	лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, іспит	5
1.4	особливості поступу філософії, етапи і логіку її розвитку;	лекція, самостійна робота	контрольна робота, іспит	6
1.5	місця вітчизняної інтелектуальної традиції у світовій;	лекція, самостійна робота	контрольна робота, іспит	5
1.6	еволюцію основних філософських ідей та проблем, напрями і тенденції сучасного філософського дискурсу, їх зв'язок з попередньою інтелектуальною історією.	лекції, семінари, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, іспит	14
	Вміти:			
2.1	логічно, послідовно та аргументовано усно і письмово висловлювати міркування щодо основних філософських проблем в контексті сучасних соціокультурних процесів, що забезпечує здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;	семінари, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, іспит, гуманітарний практикум	5
2.2	виділяти підстави власних та інших міркувань, здатність відрізняти суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних і аргументованих, вміти надавати перевагу останнім;	семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, іспит	10

2.3	виявляти, ставити та вирішувати проблеми із застосуванням філософських категорій	семінар, самостійна робота	контрольна робота, іспит, гуманітарний практикум	5
2.4	аналізувати та інтерпретувати гуманітарний текст, виокремлювати та відтворювати смислову структуру тексту, виділяти ідеї, категорії, світоглядні генералізації;	семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, гуманітарний практикум	10
2.5	реферувати, рецензувати й коментувати першоджерела та дослідницьку літературу з філософської проблематики;	семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, гуманітарний практикум	5
2.6	критично, креативно і емпатійно оцінювати результати інтелектуальної праці;	семінари, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, іспит, гуманітарний практикум	5
	Комунікація:			
3.1	здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості;	семінари, самостійна робота	усна відповідь	3
3.2	презентувати результати інтелектуальної праці та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	семінари, самостійна робота	усна відповідь, гуманітарний практикум	3
3.3	проявляти увагу і толерантність до іншої (й інакшої) думки у процесі інтелектуальної комунікації.	семінари	усна відповідь	3
	Автономність та відповідальність:			
4.1	знаходити необхідну інформацію з різних джерел, упорядковувати її, оцінювати її достовірність, пояснювати значущість, приймати обґрунтовані рішення;	семінари, самостійна робота	усна відповідь, гуманітарний практикум	2
4.2	демонструвати вміння працювати в колективі та самостійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам;	семінари, самостійна робота	усна відповідь, гуманітарний практикум	5

4.3	мати інтелектуальне сумління, чесність у справі формування і вираження інтелектуальної позиції.	семінари, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, іспит, гуманітарний практикум	4
-----	---	-----------------------------	--	---

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
ПН-11. Орієнтується в сучасних видах навчання, адаптує їх до професійної діяльності. Застосовує принципи і методи розвитку креативності в професійній діяльності. Аналізує різноманітні психологічні фактори впливу на формування творчих здібностей особистості.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 16. Володіє знаннями концептуально-видових та стилістичних стандартів телевізійного ефіру. Вирізняє особливості роботи в прямому ефірі. Здійснює попередню верстку матеріалу, редагування телевізійного тексту. Володіє навичками зберігання відеоматеріалу та роботи з архівами. Здійснює контроль якості трансляції та видачі матеріалу в ефір.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7.Схема формування оцінки.

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

7.1. Форми оцінювання.

7.1.1. Оцінювання семестрової роботи:

1. Контрольні роботи: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 4.3 – **18 / 30 балів**;

2. Індивідуальна самостійна робота (гуманітарний практикум): РН 2.1, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3 -- **18 / 30 балів**.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (трьох) змістовних частин. Загальна семестрова оцінка складається із балів отриманих за: 1) самостійну індивідуальну роботу (аналіз та інтерпретація

гуманітарного тексту), 2) контрольні роботи.

Всі види робіт в семестрі у підсумку мають:

-- у максимальному вимірі 60 балів

-- у мінімальному вимірі 36 балів

Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів.

Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів, які в сумі відповідають мінімальним оцінкам за всі види навчальних робіт, а саме за семінари, контрольні роботи і гуманітарний практикум.

7.1.2. Підсумкове оцінювання у формі іспиту:

3. Іспит у письмово-усній формі: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.6, 3.3, 4.3 – 24 / 40 балів.

Екзаменаційне оцінювання відбувається в письмово-усній формі. Білет складається з 3 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 13-14 балів, що в загальному підсумку складає 40 балів.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни **оцінка за іспит не може бути меншою за 24 бали**. У випадку, коли студент на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). В екзаменаційній відомості у колонці «бали за іспит/екзамен» ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих протягом семестру.

На період дистанційного навчання іспит проходить на навчальній онлайн-платформі Moodle чи Class room у формі тестів. Іспит представлений 40 тестовими завданнями вартістю один бал.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 36, максимум 60 балів) та екзаменаційної роботи (мінімум 24, максимум 40 балів).

7.2. Організація оцінювання:

7.2.1. Проведення семінарських занять відбувається, згідно навчального плану та розпоряджень щодо організації навчального процесу в університеті.

7.2.2. Проведення контрольних робіт відбувається після опрацювання змістовних частин дисципліни відповідно до навчального процесу. Контрольні роботи проходять у формі тестів на навчальній платформі Moodle філософського факультету під час дистанційного/змішаного навчання чи у формі есе.

7.2.3. Гуманітарний практикум як індивідуальна самостійна робота виконується календарно з кінця квітня і проходить у декілька етапів: вибір першоджерела для прочитання, затвердження праці, пошук додаткових матеріалів та інформації, написання тексту. Здача практикуму здійснюється не пізніше як за тиждень до останнього лекційного заняття.

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 36 бали	Max – 60 балів
Аудиторна робота: усна відповідь, доповнення, участь в дискусіях	На семінарських заняттях	«2» x 13 = 26	«3» x 13 = 39
Контрольні роботи	До першої (теми 1-5) і другої (теми 6-10) змістовних частин	«3» x 2 = 6	«5» x 2 = 10
Самостійна робота (гуманітарний)	До третьої (теми 11-15) змістовної частини.		

практикум)	Етап 1. Обрання тексту і написання мотиваційного листа		«2» x 1 = 2
	Етап 2. Аналіз і написання гуманітарного практикуму	«4» x 1 = 4	«9» x 1 = 9

7.3. Критерії оцінювання:

Усна відповідь:

3 бали – повна, концептуальна, послідовна, з використанням основної і додаткової літератури, з визначенням категорій і понять, з відповіддю на додаткові і уточнюючі запитання, із заглибленням у сучасний інтелектуальний і соціокультурний контекст, з креативним використанням загальних соціально-гуманітарних знань;

2 бали – достатня, концептуальна, послідовна, з визначенням категорій і понять, з використанням основної літератури, з відповіддю на уточнюючі запитання, із розумінням проблеми у зрізі власної життєдіяльності;

1 бали – неповна, фрагментарне розкриття проблеми, з частковим використанням основної літератури, артикуляція відповіді поза концептуальним контекстом, містить суттєві неточності, апелює до інформації з не ідентифікованих I-net джерел, а не до елементів знання чи досвіду;

0 бал – фрагментарна, еkleктична, «не в тему», має суттєві помилки, без використання основної і додаткової літератури, посилання на не ідентифіковані I-net джерела, артикуляція відповіді з гаджета.

Доповнення / дискусія:

1,5 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми;

1 бали – доповнення змістовне;

0 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

Контрольна робота :

-- критерії оцінювання для завдань із відкритими відповідями

5 балів – повна і концептуальна відповідь на всі завдання, коректні визначення понять і категорій, врахований інтелектуальний і соціокультурний контекст, глибокі інтерпретації висловів, розкриті сутнісні і структурні співвідношення, послідовне розуміння етапів і логіки історико-філософського процесу;

4 балів – повна відповідь не на всі завдання, достатні визначення понять і категорій, належні інтерпретації висловів, достатньо послідовне розуміння етапів і логіки історико-філософського процесу, загалом розкриті співвідношення виокремлених аспектів у завданні;

3 бали – не повна відповідь на завдання, еkleктичні визначення понять і категорій, поверхнева інтерпретація висловів, непослідовне трактування історії філософії та перекручування понять і персоналій, розкриття співвідношення виокремлених аспектів лише через наведення їх загальних характеристик.

2 бали – відсутня відповідь на більшу частину завдань, демонстрація не самостійності у розв'язанні завдань.

-- для тестових завдань розрахунок йде в залежності від ваги у балах тестового

завдання і оцінки «правильна відповідь /неправильна відповідь»

Екзамен (оцінюються окремо три питання білету письмово-усного екзамену):

11-13/14 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, наводить визначення основних понять, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, інтерпретує основні принципи і положення, демонструє розуміння етапів і логіки історико-філософського процесу, виявляє знання основної і додаткової літератури курсу;

8-10 балів – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але недостатньо аргументовано, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє загальне розуміння історико-філософського процесу;

5-7 балів – студент загалом володіє навчальним матеріалом, але не демонструє цілісності засвоєних знань, відповідь має неузгоджений характер, присутні невідповідності у тлумаченні періодів і логіки історико-філософського процесу;

1-4 бали – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань, наводить еkleктичні визначення понять і категорій, демонструє непослідовне трактування історії філософії та перекручування термінів і персоналій.

Гуманітарний практикум (індивідуальна самостійна робота):

8-9 балів – вибрана праця характеризує сучасний інтелектуальний дискурс і відповідає сфері практичної філософії, робота носить самостійний характер, містить авторську аналітику і узагальнення, містить прямі і непрямі цитування з посиланнями на основне джерело, містить визначення понять і категорій, містить розв'язані всі завдання практикуму, має диференційований текст;

6-7 балів – вибрана праця відповідає сфері практичної філософії, демонструє занадто академічну мову, містить аналітику і узагальнення, має неінформативні посилання, містить визначення понять і категорій, містить розв'язані ключові завдання практикуму; має диференційований текст;

4-5 бали – вибрана праця відповідає сфері суспільствознавчих і гуманітарних знань, має описовий характер, містить поняття і категорії без визначень, має граматично не вичитаний текст, містить не розв'язані завдання практикуму, має диференційований текст;

2-3 бал – вибрана праця відповідає сфері гуманітарних знань, має загальний реферативний характер, демонструє несамостійність у розв'язанні завдань, текст не диференційований і не відповідає структурі завдань практикуму.

7.4. Шкала відповідності.

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано /Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна складається з лекцій, двох контрольних робіт, індивідуальної самостійної роботи і підсумкового оцінювання у формі письмово-усного екзамену чи тестів на період дії дистанційного навчання.

У курсі дисципліни передбачено три змістовні частини. *Перша частина курсу* «Вступ до філософії» присвячена осмисленню філософії як інтелектуального і соціокультурного феномену, його екзистенційних витоків, суспільної ролі, особливостей знання і мислення, історію поступу. *Друга частина курсу* «Теоретична філософія» присвячена осмисленню теоретичної філософії як строгого знання про фундаментальні засади буття і принципи його осягнення. *Третя частина курсу* «Практична філософія» присвячена осмисленню практичної філософії як знання про сутність, сенс і цінності людської діяльності в сферах культурного, історичного, соціального, політичного, економічного буття.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійн а робота
Частина 1. Вступ до філософії				
1	Тема 1. Філософія як самовизначення і самоствердження людини	2	2	4
2	Тема 2. Філософія і світогляд	2	2	2
3	Тема 3. Філософія як система знання	2	2	4
4	Тема 4. Категорії філософії, їх зміст і функції	2		2
5	Тема 5. Основні етапи розвитку філософської думки	2	2	4
6	Контрольна робота			1
Частина 2. Теоретична філософія				
7	Тема 6. Філософське вчення про буття	2	2	4
8	Тема 7.Буття людини і природи	2	2	4
9	Тема 8. Філософія свідомості	2	2	2
10	Тема 9. Теоретико-методологічні засади пізнання	2	2	4
11	Тема 10. Філософія мови	2		2
12	Контрольна робота			1
Частина 3. Практична філософія				
13	Тема 11.Філософське осмислення історичного процесу	2	2	4
14	Тема 12.Суспільство як предмет філософії	2	2	4
15	Тема 13.Філософське осмислення політичного життя суспільства	2	2	4
16	Тема 14.Філософське розуміння економічної сфери життєдіяльності суспільства	2	2	4
17	Тема 15. Філософія і культура	2	2	4
18	Гуманітарний практикум			10
	ВСЬОГО	30	26	64

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:
лекцій – **30 год.**
семінарів – **26 год.**
самостійної роботи – **64 год.**

9.РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основні (базові):

1. Історія філософії: підруч. / За ред. В.І Ярошовця. – К. “Київський університет”, 2007. – Т.1. – 472 с.
2. Історія філософії: Проблема людини та її меж: навч. посіб. / Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. - 4-те вид. перероб. і допов. – К.: КНТ, 2019. – 393 с.
3. Метафізика: проблеми, принципи, поняття: навч. посіб. / В.І.Гусєв – К.: Вид-во «Каравела», 2020. – 336с.
4. Філософія / М.Фюрст, Ю.Тринкс / пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе.- К.: Дух І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018.- 544 с.
5. Філософія історії: підруч. / І.В. Бойченко - К.: Знання, 2000. – 723с.
6. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії / В.Петрушенко. – Л.: Львівська політехніка, 2019. – 596 с.
7. Філософія: навч. посіб. для студ. гуманітар. фак-в / кол. автор.; кер. автор. кол. А.О.Приятельчук. – К.: Вадекс, 2021. – 560 с.
8. Філософія: підручник / Л. В. Губерський [та ін.]; ред. Л. В. Губерський ; худож. О. Д. Кононученко. – Харків : Фоліо, 2018. – 621 с.
9. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2012. – 621с.
10. Філософський енциклопедичний словник: довідкове вид-ня / Голова ред. колегії В.І. Шинкарук. – К.: «Абрис», 2002. – 744с.

Додаткові:

1. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: підруч. / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2008. – 240с.
2. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії. - Мала академія Наук України, 2017. - 238 с.
3. Гринів О. Нариси з історії філософії. – Львів: Світ, 2018. – 432 с.
4. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за ред. М. Ф. Шмиголя]. – К.: Центр учбової літератури, 2019 – 412 с.
5. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: підруч. / В. Лозовий, М. Требін, І. Жиленкова та ін. – К.: ЦУЛ, 2020. – 1028 с.
6. Філософія науки : підруч. / [І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко, В.Л. Чуйко та ін.] ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2018. – 255 с.
7. Левчук Л.Т. Психологія: історія, теорія, мистецька практика: навч. посіб. – К.: Либідь, 2002. – 255с.
8. Мід Д.Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста / Пер.з англ.та передмова Т.Корпало. – К.: Український Центр духовної культури, 2000. – 416с.
9. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи . – К.: Майстерня Білецьких, 2007. – 256с.
10. Теоретична і практична філософія : навч. посіб. / [В.О. Дем"янов, М.І. Бойченко, В.В.

- Приходько та ін.] ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2017. – 463 с.
11. Соціальна філософія : історія, теорія, методологія : підруч. для ВНЗ / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. – Вид. 4-те, випр. та допов. – Київ : Юрінком Інтер, 2016. – 551 с.
 12. Соціальна філософія : хрестоматія : навч. посіб. / упоряд.: Михайло Голянич, Юрій Москаленко ; ДВНЗ "Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника". – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2019. – 351 с.
 13. Стружевський В. Онтологія / В.Стружевський / пер. з пол. К. Новікової. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2014. – 312с.
 14. Таран В.О., Зотов В.М., Рєзанова Н.О. Соціальна філософія: навч. посіб. / В.О. Таран, В.М. Зотов, Н.О. Рєзанова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 272с.
 15. Хамитов Н. Философия. Бытие. Человек. Мир: Курс лекцій / Н. Хамитов – К.: КНТ, Центр учебной литературы, 2006. – 456с.
 16. Цофнас А.Ю. Гносеология: учеб: пособ. / А.Ю. Цофнас. – Изд. 2-е, испр. и доп. – О.: Наука и техника, 2011. – 248с.
 17. Дацюк С.А. Момент философии / Сергей Дацюк. – К.: Ника-Центр, 2013. – 280с.
 18. Філософія права : підруч. / [О.Г. Данильян, Л.Д. Байрачна, О.П. Дзьобань та ін.] ; за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2017. – 207 с.